

Javaslat a kiterjesztett gyártói felelősség hazai bevezetésére

2019. November 06.

Az EU parlament és a Tanács új irányelvei a hulladékgazdálkodásban

- **Cél: a fenntartható körforgásos gazdaság működtetése**
- **Hulladék keretirányelv (2008/98/EK) módosítása**
 - a kiterjesztett gyártói felelősség elve alapelemmé válik
 - meghatározza annak tartalmi és minimális működési követelményeit
- **Hulladéklerakókról szóló (1999/31/EK) irányelv módosítása**
 - hasznosítható anyagok lerakásának tilalma
 - települési hulladékok max. 10%-a kerülhet a lerakókba
- **Csomagolási (94/62/EK) és elektromos ill.elektronikus berendezések (2012/19/EU) hulladékairól szóló irányelvek**
 - kötelező hasznosítási célok jelentős emelése
 - a kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó szabályozás kötelezővé tétele

Kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerek alapelvei és minimálkövetelményei

- A gyártók (kötelezettek) közötti egyenlőség
- Indokolatlan pénzügyi terhek tilalma
- Aránytalan igazgatási terhek tilalma
- Átláthatóság és folyamatos követhetőség
- Kötelezettek (Gyártók) részvétele a rendszer kialakításában és működtetésében

Következtetések és intézkedések

- Szakmai szervezetek (CSAOSZ, Applia, MGYOSZ) elemzései
 - Jogi: EU direktívák és a magyar szabályozás összevetése
 - Jelenlegi rendszer eredményei, működési tapasztalatok
 - Nemzetközi összehasonlítás EU modellekkel (ráf./hozam)
 - Javaslat a működési modellre (Felelősségmegosztás/szervezet)
 - Célok meghatározása és számítások a kiemelt anyagáramokra
-
- Kormány/ITM
 - Szakmai bizottságok: EPR, Kiemelt anyagáramok
 - 9 hónapos rendszeres ülések során javaslatok az érintettektől
 - Döntő többség támogatja a MGYOSZ által koordinált javaslatot
 - Kormány elképzelései, koncepciója ismeretlen
 - Kényes politikai kérdések érintettek:
 - HT és Termékdíjtörvény alapvető módosítása szükséges
 - Költségvetést is érintő beavatkozások elkerülhetetlenek
 - Közszolgáltatások központosítását és a rezsicsökkentés témaköreit is érinthetik a szükséges változtatások

Egyeztetett javaslat (MGYOSZ és Szakmai Szövetségek)

A kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer szervezeti kérdéseivel kapcsolatosan:

- a csomagolási hulladékok
- és az elektromos és elektronikai berendezések hulladékainak

gyűjtését és hasznosítását/kezelését irányító szervezetek működési modelljére vonatkozóan.

A koncepció fő elemei I.

- a) A kötelezettek a szabályozás tárgyát képező termékek első belföldi forgalomba hozói legyenek:
- a csomagolások esetében ez a becsomagolt termék,
 - az elektromos és elektronikai berendezések esetében a szabályozás hatálya alá eső termékek első belföldi forgalomba hozója.

(Továbbiakban a: **Gyártó**)

- b) A Gyártók felelősek:
- a tárgyi hatály alá eső termékek hasznosítási/kezelési célértékeinek teljesítéséért, vonatkozó EU direktíva szabályainak figyelembevételével,
 - az elkülönített gyűjtés és hasznosítás/kezelés finanszírozásáért,
 - valamint a gyűjtés és hasznosítás/kezelés szervezését irányító szervezetek létrehozásáért és működtetéséért.

Azokon a területeken, ahol a gyűjtés a közszolgáltatások hatáskörében történik, a szabályozásnak elő kell írnia azt, hogy a célértékek teljesítéséért a közszolgáltatásokat ellenőrző és irányító szervezet is felelős.

A koncepció fő elemei II.

c)

- Az irányító szervezeteket a gyártók az anyagáramokra vonatkozó piaci és szakmai sajátosságok figyelembevételével hozzák létre és működtetik.
- Ezek a szervezetek szerződnek a célkitűzések teljesítése érdekében a gyűjtésben és hasznosításban/kezelésben közreműködő gazdasági szereplőkkel.
- A finanszírozás a költségvetésen kívül, a Gyártók által fizetett EPR díjából történik, amelyek megállapításánál figyelembe kell venni a másodnyersanyagok árából származó bevételt is.
- Az EPR díjat az irányító szervezetek mellett működő Tanács (Board) állapítja meg, amelyben a Gyártók többségi részvétele mellett részt vesznek a begyűjtést és hasznosítást/kezelést végző gazdasági szereplők szervezeteinek képviselői is.

A koncepció fő elemei III.

d)

- A Gyártók adminisztrációjának megkönnyítése érdekében az irányító szervezetek és a Kormányzat „Egyablakos” Regiszter-és Elszámolóházat hoznak létre, amelyhez bármely termékcsoporthoz irányító szervezete csatlakozhat.
- Az Elszámolóházban a Kormányzat olyan kisebbségi tulajdonrészt birtokol, amely nem teszi szükségessé, hogy a befizetések és a rendszer finanszírozása az állami költségvetés közbeiktatásával történjen,
- ugyanakkor az e./pontban részletezett szankciós mechanizmuson keresztül a NAV bevonásával biztosítja a hatékony ellenőrzést a 2008/98/EK irányelv 8(a) cikk (5) bekezdésének megfelelően.
- Az Elszámolóházon keresztül folyik:
 - a Gyártók kötelező regisztrációja,
 - adatszolgáltatásainak (bevallásainak) és befizetéseinek kezelése és ellenőrzése,
 - valamint a hulladékkezelési teljesítmények allokációja.
- Az Elszámolóház:
 - információt ad az irányító szervezeteknek a bevallott kibocsátásokról,
 - átadja a számukra befizetett EPR díjakat,
 - allokálja az irányító szervezetek által igazolt gyűjtési és hasznosítási/kezelési teljesítményeket,
 - és igazolást ad erről a Gyártók és a hatóságok felé.

A koncepció fő elemei IV.

e)

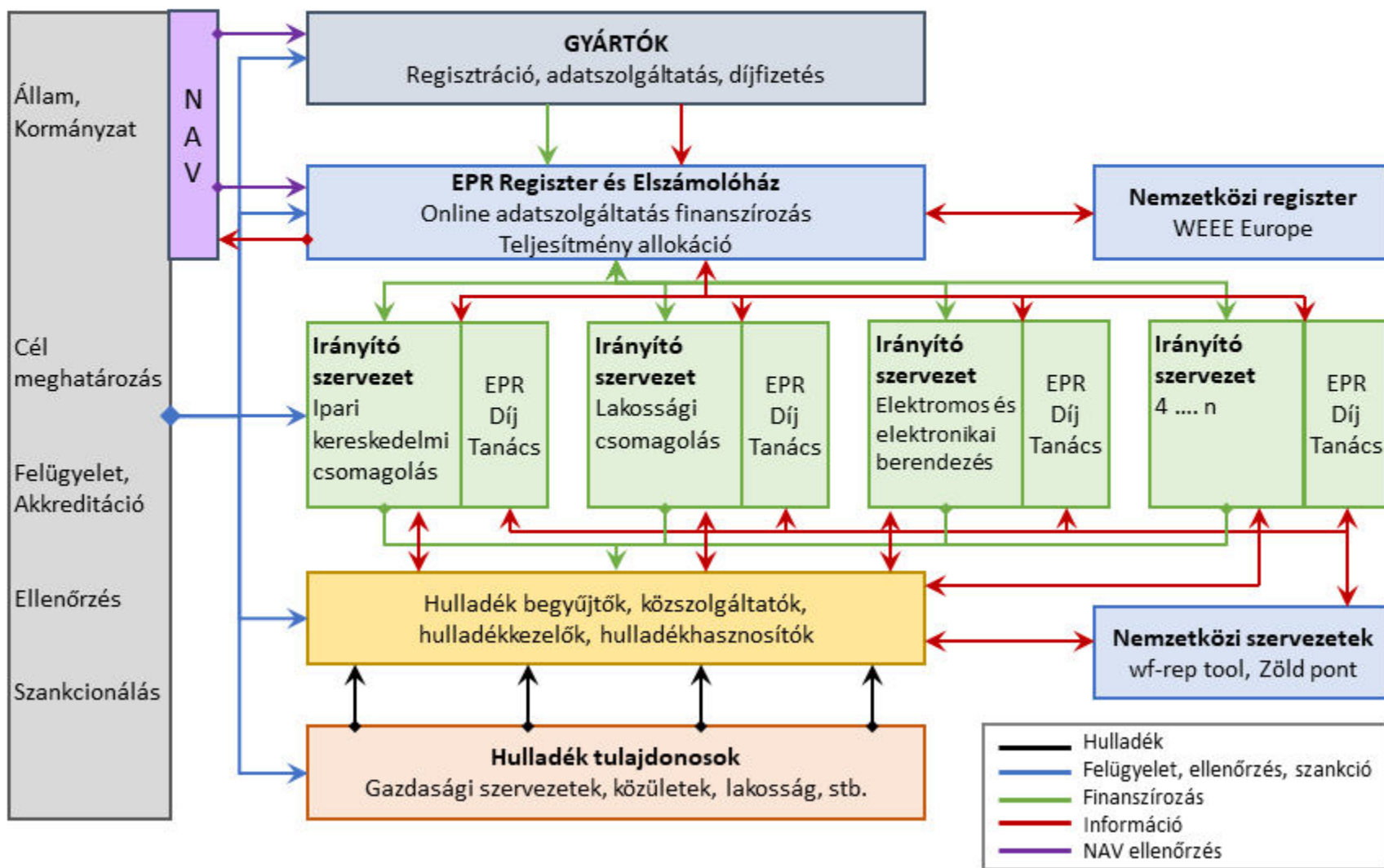
- A szabályozásnak elő kell írnia, hogy a kötelezett Gyártóknak:
 - regisztrációs,
 - bevallási
 - és befizetési kötelezettségeiketaz akkreditált EPR Regiszter és Elszámolóház felé kell teljesíteni,
 - ennek hiányában nem hozhatják a kötelezettség tárgyát képviselő termékeiket a hazai forgalomba.
- Mulasztás esetén termékdíjat kell fizetniük, amelynek mértéke az anyagáramra megállapított EPR díj legalább kétszerese legyen.
- Miután ezáltal adófizetési kötelezettség keletkezik, a NAV-nak kell ellenőriznie (mint az eddigiekben) a kötelezettség teljesítését.
- Az ellenőrzés ugyanakkor egyszerűsödik, mert az egyértelmű motiváció a jogkövető magatartás felé tereli a kötelezetteket,
- Az Elszámolóház és az irányító szervezetek közbeiktatása jelentősen egyszerűsíti a regisztrált gyártók kötelezettségei teljesítésének ellenőrzését.
- További szankcionálási lehetőség visszatérő esetben a hulladékgazdálkodási bírság lehet.

A koncepció fő elemei V.

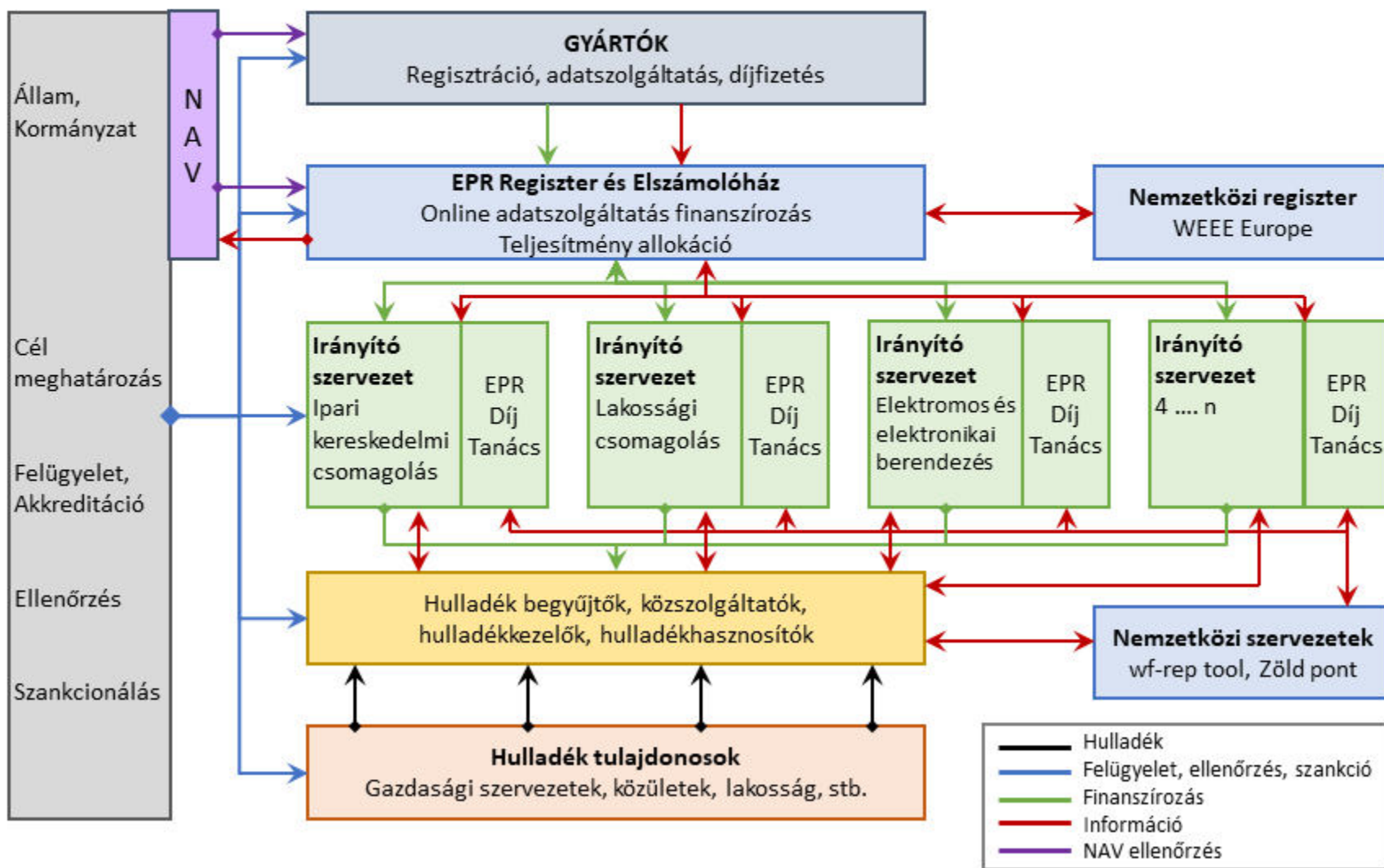
f)

- Ebben a rendszerben az Állam szerepe egyszerűsödik.
- Állami szervek végzik:
 - a célkitűzések meghatározását,
 - az irányító szervezetek és az EPR Regiszter és Elszámolóház akkreditálását és ellenőrzését,
 - valamint a szabályozásokban megfogalmazott kötelezettségeiket nem teljesítő szereplők (Gyártók, hulladéktulajdonosok stb.) szankcionálását.

EPR rendszer működési sémája

EPR rendszer működési sémája

Az EPR díjak tartalma és megállapítása

Az EPR díjaknak fedezniük kell a szelektív gyűjtés és hasznosítás összes többletköltségét, ezen belül:

- A szelektív gyűjtőrendszerek működtetésének és újrapirolásának költségeit
- A hulladékok válogatásának és előkezelésének költségeit
- Az elkülönített gyűjtés logisztikai költségeit
- A hasznosítás többletköltségeit
- A hulladékbirtokosok megfelelő tájékoztatásából adódó költségeket
- Az irányító szervezet igazgatási-adminisztratív, ellenőrzési és szemléletformálásra fordított költségeit
- A kapcsolódó állami adminisztráció , ellenőrzés és szemléletformálás költségeit
- „Figyelembe véve az újrahasználatból, a gyártó termékeiből képződő másodnyersanyagok és a nem igényelt betétdíjakból befolyó bevételeket” EU dir.8(a)(4)(a)

Az EPR díjakra évente (indokolt esetben évközben) a célkitűzések és a hulladékok világszervi ára alakulásának függvényében a gyűjtésben és hasznosításban közreműködők ajánlatai alapján az irányító szervezetek tesznek javaslatot, amelyet a Gyártók többségével és az érintett hulladékgazdálkodási szereplők képviselői bevonásával kialakított, döntési jogkörrel felruházott Tanácsadó szervezet (BOARD) vitat meg és fogad el

Mekkorák a szükséges EPR díjak?

- Természetesen a legnagyobb vitát kiváltó téma az érintettek körében
- Nem rendelkezünk még az EU kilátásba helyezett útmutatójával az elkülönített gyűjtés és kezelés objektív és versenyképes költségeinek meghatározásáról
- Úgyszintén nem áll rendelkezésre az érintett hulladékgazdálkodási szereplők által összeállított auditált költségelemzés
- Ezért a javaslat összeállítói indikatív díjkalkulációs sémát állítottak össze, ahol az elmúlt öt év tendereinek fajlagos támogatási normáit, az ezen támogatásokkal megvalósuló eredményeket, valamint a hulladékok világpiaci árának 2018.évi alakulását vették figyelembe, szükség esetén korrekciókat alkalmazva
- Az MGYOSZ Hulladékpolitikai Bizottsága a számításokat nagy többséggel elfogadta
- A kalkulációk eredménye azt mutatja, hogy a jelenleg (2025-ig érvényes)EU célok eléréséhez mintegy 21 milliárd forint EPR díj beszedése szükséges szemben a 2018-as csomagolási termékdíjakból befolyó 38 milliárd forinttal. Ezt teljes egészében a környezetvédelmi feladat teljesítésére kell fordítani, szemben a 2018-as 11,6 milliárdos költségvetési előirányzattal.

Összegzés

- A fentiekben körvonalazott koncepció alapján kialakítandó szabályozás természetesen számos további intézkedést tesz szükségessé a jogszabályalkotás során, ezekről azonban véleményünk szerint csak a koncepcióra vonatkozó előzetes döntés ismeretében érdemes tárgyalni.
- Fontos, hogy a jogszabályalkotó a körforgásos gazdaság szereplőinek feladatait és felelősségét egyértelműen határozza meg, ne adóbevételek generálására, hanem a célok elérését biztosító, áttekinthető és egyszerűen működtethető rendszer felállítására törekedjen minél kisebb állami beavatkozással a piaci folyamatokba.